

JANKA György

MTA-SZAGKHF Lendület Görögkatolikus Örökség Kutatócsoport

Rendbontás vagy palotaforradalom? Kispapi tiltakozás a nyíregyházi szemináriumban 1971-ben

TARTALOM: 1. Bevezetés; 2. Az előzmények: papképzésünk története; 3. A kezdetek;
4. Az 1971/72-es tanév; 5. 1971. december 23.; 5.1. Éhségsztrájk és levélírás; 5.2. A levél;
6. A levél után; 6.1. A bocsánatkérő levél; 6.2. Az új ideiglenes házi szabály;
7. Dr. Dudás Miklós lemondási szándéka és ennek következményei; 8. Összegzés.

GYÖRGY JANKA: Subversion or Palace Revolution? The Protest of Seminarians in the Seminary of Nyíregyháza in 1971

The Academic Year 1971/1972 was a critical one in the life of the Greek Catholic Seminary of Nyíregyháza. The disciplinary norms of the Seminary were completely obsolete, while the Second Vatican Council prescribed reforms, and the Hungarian Catholic Episcopacy also prepared a draft reform and submitted it to Rome.

Diocesan Bishop Dr Miklós Dudás was gravely ill. In his absence, disciplinary leadership was concentrated in the hands of his Vicar-General, Father Ferenc Körte, Prefect of the Seminary, who proved to be excessively strict, treated seminarians like children and tended to isolate them from the hierarchy.

On 22 and 23 of December 1971, in desperation, the seminarians determined to take action: First they refused to eat and then delivered a letter to the bishop, describing the situation as untenable and even threatening to leave.

The bishop was shaken, sent the seminarians home on the same day, appointed a new prefect after the Christmas recess and proclaimed a new set of rules and regulations.

The seminarians apologised, but their spontaneous action also contributed to the bishop tendering his resignation, which was not accepted by Rome.

Rather than an act of subversion or a palace revolution, their attempt was a desperate protest: It was free from any anti-Church or anti-bishop ill will. Once the complaints were remedied, the situation was normalised, and the young seminarians would one day become good priests.

1. Bevezetés

1971 decemberében a nyíregyházi szemináriumban tanuló 18 kispap elke-seredett lépésre szánta el magát: előbb visszautasították az étkezéseket a konyhai szolgálatot teljesítő bazilissza nővérek nem kis ijedtségére (éhségstrájk), majd pedig egy levelet juttattak el Dudás Miklós megyéspüspökhöz, melyben kérték, hogy igazi atyaként hallgassa meg kéréseiket, és orvosolja azokat az akut problémákat, melyek a szeminaristák életét megkeserítették.

2. Az előzmények: papképzésünk története

Ahhoz, hogy mérlegelni tudjuk az eseményeket, mindenképpen szükséges megismerni azokat a körülményeket, amelyek kereteket szabtak a kispapok életének.

Az 1912-ben felállított Hajdúdorogi Görögkatolikus Egyházmegye még évtizedekig nem rendelkezett saját papnevelő intézettel, noha az alapító bulla szerint a királynak – mint legfőbb kegyúrnak – a kormány útján gondoskodnia kellett volna az egyházmegye működéséhez szükséges intézmények létrehozásáról. Így Trianonig elsősorban az anyaegyházmegye szemináriumában, Ungváron kaptak képzést a papnövendékek, a két háború között előbb Esztergomban, majd azt követően a budapesti központi szemináriumban tanulhattak. A második világháborút követően szintén Budapesten folytatódott a képzés egészen 1950-ig, amikor is Dudás Miklós megyéspüspök sorsdöntő lépésre szánta el magát, és megalapította az egyházmegyei szemináriumot.¹

Azóta is talány, hogyan valósulhatott meg az első országos papi békegyűlés (augusztus 1.), valamint a kormány által a püspöki karra kierőszakolt „megegyezés” (augusztus 30.) és a szeptember 7-én 23 férfi szerzetesrend és 40 női szerzetesrend működésének megvonása után nem sokkal (október 1.) a saját kispapképzés elindítása. Bár meg kell említenünk, hogy 1950. szeptember 1-jén indult el az egyetemről leválasztott Római Katolikus Hittudományi Akadémia működése is, és ezzel egy időben Hejcéen, a kassai püspök egykori nyaralójában is elindult egy szeminárium a Kassa-Rozsnyó egyházmegyéek magyarországi részének kispapjai számára, melyet „petróle-

1 PIRIGYI ISTVÁN, „Papnevelésünk 1912-1950 között”, in JANKA GYÖRGY (szerk.), *Örökség és küldetés 1950-2000. A Nyíregyházi Görög Katolikus Papnevelő Intézet és a Szent Atanáz Görög Katolikus Hittudományi Főiskola alapításának 50. évfordulója alkalmából rendezett tudományos konferencia anyaga 2000. október 2–3.* Nyíregyháza 2001, 83–98.

um lámpás szemináriumnak” neveztek, mivel nem volt az épületbe bevezetve a villany. Ez a szeminárium 1952-ben megszűnt, és az itt élő 15 kispap az egri papneveldebe kapott áthelyezést.² A két új szeminárium között a hasonlóság leginkább a nagyon egyszerű, mondhatni kezdetleges elhelyezési körülményekben mutatkozott meg.

Dudás Miklós püspököt elsősorban az a szándék vezette, hogy átmentse a bazilita szerzetesnövendékeket a görögkatolikus egyházmegye, s talán később egy boldogabb időben a rend számára.³ Állami részről arra is lehet következtetni, hogy esetleg így akartak lehetőséget teremteni, hogy a görögkatolikusokat izolálják a szoros római katolikus szimbiózisból, lehetőséget teremtve, hogy alkalmas időben elszakítva akár egy nemzeti keleti, ortodox egyházat hozzanak létre.⁴

3. A kezdetek

Dudás püspök 1950. szeptember 27-re hívta be a kispapokat a szemináriumba. Az első évfolyamra 10 kispapot vett fel, ehhez csatlakoztak a budapesti központi szemináriumából hazarendelt másodévesek, akik öten voltak.

A kispapoknak két hálósobát rendeztek be vaságyakkal, egy betegszobát, két tanulószobát asztalokkal és székekkel; volt egy társalgó, egy ebédlő, egy rektori szoba és kápolna. A bútornak nagy része, az asztalok, szekrények és vaságyak a feloszlott Szent Jozafát kollégium berendezési tárgyából származott. A fürdőszoba két sor mosdókagylóból, betonozott lábmosóvályúból, betonozott zuhanyzófülkéből, vegyestüzelésű forróvíztárolóból állt, s két vécével képezte a „vizesblokkot”.⁵

Az évnyitó liturgiára október elsején este 6 órakor került sor a püspöki templomban, melynek főcelebránsa az intézet rektora, dr. Liki Imre OSBM atya volt, a megyéspüspök és a miskolci exarchátus helynöke je-

2 KONCZ LAJOS, „A papnevelés és a papképzés”, in TURÁNYI LÁSZLÓ (szerk.), *Magyar Katolikus Almanach II. A magyar katolikus egyház élete 1945–1985.*, Budapest 1988, 125–126.

3 JANKA GYÖRGY, „A Szent Atanáz Görög Katolikus Hittudományi Főiskola története”, in JANKA, *Örökség és küldetés*, 227–228.

4 BALOGH MARGIT, „Elvetélt fordulatok az egyházpolitikában. Kísérletek a nemzeti katolikus egyház megteremtésére”, in STANDEISKY ÉVA – RAINER M. JÁNOS (szerk.), *Évkönyv. Magyarország a jelenkorban 7.*, Budapest 1999, 235–238.

5 VÉGHSEŐ DÁNIEL, „Szubjektív emlékezés”, in IVANCSÓ ISTVÁN (szerk.), *„Egy százjával és egy szívvel”. A Szent Atanáz Görög Katolikus Hittudományi Főiskola Jubileumi Emlékkönyve (1950–2000)*, Nyíregyháza 2000, 76.

lenlétével, hiszen a szeminárium egyházmegyei intézményként kezdte el működését. A hittudományi főiskola öt tanárral kezdte el a kispapok képzését október 2-án. A teljes öt évfolyam az 1953/54-es tanévre alakult ki.

A kispapoknak komolyan be kellett kapcsolódni a szeminárium fenntartásába: káposztagyululás és -taposás, kukoricamorzsolás és -darálás, favágás és száz mázsánál is több szén behordása a tárolóba. Ők fűtöttek, s az első években a tanulóknál 15, a hálókban 13 fok „meleg” volt a házi szabályban meghatározva. De természetesen rájuk hárult az általuk használt helyiségek takarítása is. Alkalomadtán segítettek a szeminárium malacainak megkarikázásában, de a disznóvágásban is.⁶

Az indulás időszaka után bővült a tanári kar és az óraadó tanárok száma, s természetesen egyre több pap már a saját szemináriumból kikerülve kezdhetette munkáját a hívek körében.⁷

4. Az 1971/72-es tanév

Az 1971/72-es tanévben a Görögkatolikus Hittudományi Főiskolán nyolc tanár tanított. Dr. Bacsóka Béla keresztény erkölcsstanból az első félévben a tisztaság erényét, a második félévben a „De sexto praecepto”-t, a hatodik paranccsal kapcsolatos tudnivalókat, alkotmánytant, a második félévben gazdaságtant és újszövetségi introdukcióban az evangéliumokat, valamint újszövetségi exegézist tanított. Dr. Hollós János a felsőbb éveseknek egyházjogot, az első félévben házasságjogot, a második félévben perjogot és büntetőjogot, valamint egyházi igazgatástant, az alsóbb éveseknek patológiát tanított. Dr. Mosolygó Marcell a gyakorlati tárgyak felelőse volt: katekétika, liturgika, liturgikus gyakorlat, kateketikai gyakorlat, homiletika, homiletikai gyakorlat, aszketika, és a szertartástan tanára volt. Dr. Király Ernő szentségi erkölcsant, perikópa magyarázatot, pedagógiát, szociológiát és német nyelvet tanított. Dr. Keresztes Szilárd a liturgikus ének, a theologia orientalis és a dogmatika tanára volt, utóbbiból első félévben szentségtan, a második félévben eszkatológia volt a tanrendben. Dr. Cselényi István görög nyelvet, latint és alapvető hittant tanított, utóbbiból első félévben egyháztan, a másodikban a kinyilatkoztatás volt soron. Dr.

6 OLÁH MIKLÓS, „Papnevelésünk története”, in JANKA, *Örökség és küldetés*, 142.

7 IVANCSÓ ISTVÁN, „A Görögkatolikus Hittudományi Főiskola és Papnevelő Intézet”, in TIMKÓ IMRE (szerk.), *A Hajdúdorogi Bizánci Katolikus Egyházmegye Jubileumi Emlékkönyve 1912–1987*, Nyíregyháza 1987, 117–123.

Pirigyi Istvánhoz tartozott ebben a tanévben a latin, a magyar görögkatolikus történet, az erkölcsbölcselet, a vallástörténet, az egyháztörténelem (újkor és legújabb kor), valamint a bölcselettörténet (ókor és középkor). Új tanárként ekkor kezdte oktatói tevékenységét dr. Seszták Miklós, aki első félévben logikát és kritikát, második félévben ontológiát és teodíceát tanított.⁸

A tanévben 17 kispap teljesítette az előírt követelményeket. A legfelső, ötödik évfolyam tagjai voltak Márku László, Mosolygó Béla és Obbágy László. A két negyedéves Bodolóczki Emil és Lónárt István voltak, utóbbi 1972. január 15-én önként távozott a szemináriumból. A három fős harmadik évfolyam tagjai Jaczkó Sándor, Kerékgyártó András és Kisiczki Imre voltak. A második évfolyamot Gajdos Pál, Lipusz Géza, Miló Miklós és Szabó Mihály alkották. Végül ebben az évben kezdték elsőként teológiai tanulmányaikat Flaskó Bertalan, Mosolygó Tamás, Orosz János, Szabados János és Szajkó János.⁹

A papnevelő intézet elöljárói dr. Bacsóka Béla rektor (1958–1984), dr. Mosolygó Marcell spirituális (1965–1974) és Körte Ferenc prefektus (1966–1972) voltak.

Dr. Dudás Miklós megyéspüspök ebben az időszakban már több súlyos betegséggel is küzdött, és sokszor kényszerült gyógykezelések miatt kórházi kezelésekre is. Még Sztojka Sándor munkácsi püspök halálát követően kezdődött a tüdőbetegsége, amikor – mint a Szentszék által kinevezett munkácsi adminisztrátor (1944) – a háborús években súlyosan megfázott, tüdőgyulladást kapott. Az évek során ez rosszabbodott, 1957 áprilisától majdnem egy teljes évet a svájci Arosában töltött a Keleti Kongregáció segítségével. Később cukorbetegség, majd 1970-ben az első szívinfarktus következett. Betegsége alatt dr. Rojkovich István előbb titkára (1944–1957), majd általános helynöke (1957–1970) volt segítségére az egyházmegye irányításában. Rojkovich helynök halálát követően Körte Ferenc kapott helynöki kinevezést (1970–1972). Az 1971/72-es tanév elején a főpásztor éppen gyógykezelés alatt állt, és csak a karácsonyi böjti időszakra tudott visszatérni a püspökségre.

A szemináriumban a kispapok közvetlen fegyelmi elöljárója Körte Ferenc prefektus volt, akit a főpásztor 1966-ban hozott be az egyházmegye központjába Ózdról, ahol segédlelkész volt. A 38 éves nőtlen pap karrierje

8 A Görögkatolikus Hittudományi Főiskola törzskönyve, 1971/72

9 A Görögkatolikus Hittudományi Főiskola törzskönyve 1971/72.

szépen emelkedett: két évig a prefektusság mellett püspöki titkár (1966–1968), majd irodaigazgató (1968–1970), dr. Rojkovich István helynök halálát követően pedig általános helynök egészen Dudás püspök haláláig, 1972 júliusáig. Az érem másik oldalához tartozik, hogy Körte Ferenc „Janik Imre” fedőnévvel már borsodi papként együttműködött az állambiztonsági szervekkel, és rendszeresen jelentéseket adott.¹⁰

Az 1971/72-es tanévben tehát prefektus és helynök, a püspök távollétében az első számú helyettes vezető. A papnövendékek drákói szigora miatt tartottak tőle, nem szerették. Katonás fegyelmet követelt meg egészen a legkisebb részletekbe menően, például az ágyazás tekintetében is. Ha nem volt az ágy tökéletesen elrendezve, cédulát helyezett rá és szankcionálta. Nem adott kedvezményeket: például amikor a kispapok engedélyt kértek, hogy a televízióban megnézhessék az osztrák-magyar válogatott meccset, nem engedte meg. Akkor fordult elő, hogy Dudás püspök úr bement a nagy tanulóba és megkérdezte a kispapoktól, hogy „nem nézitek a meccset, egy nullra vezetünk”? S miután megtudta, hogy a prefektus nem engedélyezte, ő megengedte. Indokolatlan szigorral járt el akkor is, amikor egy kispap édesanyját válságos állapotban hozták be a nyíregyházi kórházba, és nem adott engedélyt, hogy fia talán utoljára láthassa és meglátogathassa. De a legnagyobb probléma az volt, hogy izolálta a püspököket, illetve a kispapokat a püspöktől. Nyilvánvalóan volt ebben egy olyan szándék is, mellyel próbálta a nagybeteg főpásztort védeni, megkímélni a felesleges aggodalmaktól. A főduktor, Mosolygó Béla visszaemlékezésében így fogalmazott: „Prefektus atya nem mérte fel vagy nem helyesen mérte fel a helyzet komolyságát, és lekezelve azt, illetve zsákutcába terelve nagyobb bajt teremtett”.¹¹

Damjanovics József atya – az előző év főduktora – keményebben fogalmazott:

„a Pannonhalmi Bencés Gimnázium után a szeminárium óriási csalódás volt. Nem a szegénysége és egyszerűsége volt bántó – hiszen ezt a valóságot már gyermekkoromból ismertem és megszoktam. Ilyenbe születtem!

De soha nem tudtam belenyugodni, hogy ezt nem is próbálták meg el-
lensúlyozni olyan szellemi légkörrel, ami feledteti a változtathatatlan-
tűnő kényelmetlenséget.

¹⁰ Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára /ÁBT/ 3.1.2. M-36480, M-36480/1, M-38085.

¹¹ Mosolygó Béla, „Papi életrajz”, in Athanasiana 20 (2005) 244.

A kicsinyesség és szűklátókörűség volt sértő! Az életre készültünk élet-szerűtlen módszerekkel. Napilapot nem olvashattunk, rádiónk nem volt, TV-ben csak az esti mesét és a híradót lehetett megnézni!¹² Nem iratkozhattunk be a városi könyvtárba, öt év alatt egyszer sem voltunk színházban, hangversenyen.¹³ Moziba jártunk – Népfront gyűlésre! Fiatalemberek módjára nem ünnepelhettünk meg egyetlen egy névnapot, születésnapot vagy sikeres vizsgát sem! A kijelölt útvonalon, kijelölt emberekkel kikényszerített két gyaloglás, melyet »sétának« neveztek, már akkor is megalázó volt! – Mindig a régi sláger jut eszembe ezekről az évekről: »négy szomorú szürke fal... ez az a hely ahol semmi sem változik, ez az a hely, ahol megállt az idő«.¹⁴

Egyébként ő jegyezte fel ironikusan még 1970. november 23-án, hétfőn a főduktori naplóba Körte Ferenc helynök prefektus atya eligazítása nyomán, melyet a nagytanulóban a kispapoknak tartott a fegyelmi követelményekről, hogy »a háziszabály nagyon jó, mert többszáz éve kipróbált dolog«.¹⁵

1970 októberében a nyíregyházi kispapok Budapestre, Győrbe és Pannonhalmára kirándultak dr. Keresztes Szilárd teológiai tanár szervezésében és dr. Mosolygó Marcell spirituális kíséretében, és meggyőződtek arról a központista és a győri kispapokkal való találkozás és beszélgetés során, hogy más latin (!) szemináriumokban már nem ragaszkodtak olyan formában a régi szigorhoz, mint Nyíregyházán.¹⁶

Nem volt véletlen, hogy más szemináriumokban már keresték annak a módját, hogyan lehetne a papnevelést a megváltozott világgal és társadalommal szinkronba hozni. A II. Vatikáni Zsinat reformzsinat volt, mely az egyház külső és belső megújulását tűzte ki célul. Ehhez hozzátartozott a papnevelés megújítása is. 1965. november 8-án szavazták meg a zsinati atyák az „Optatam totius” kezdetű zsinati dekrétumot a papnevelésről. A

12 Ez általában így volt, de azért engedéllyel néha lehetett sportközvetítést, vagy egy-egy értékes műsort megnézni. Vö. Főduktori Napló 1970/71, 1971/72. bejegyzései.

13 A visszatekintés írója nem emlékezik pontosan, mert a Főduktori Napló alapján 1971. március 6-án, szombaton a kispapok a József Attila Kultúrotthonban Bach: János-passióját hallgathatták meg a Budapesti Zeneművészeti Főiskola növendékeinek előadásában Keresztes Szilárd teológiai tanár kíséretében, amivel „évszázados szokást törtünk meg” írta ugyanaz a Damjanovics József főduktor.

14 DAMJANOVICS JÓZSEF, „Aki küldött engem, velem van”, in *Athanasiana* 20 (2005) 237. Eredetiben Illés Lajos zenéje, Bródy János szövege: Ez az a ház, ahol semmi sem változik (énekelte Koncz Zsuzsa 1967-ben).

15 Főduktori Napló, 1970. november 23.

16 Főduktori Napló, 1970. október 20–22.

dokumentum általános elveket fogalmazott meg, a részletek kidolgozását pedig az egyes püspöki karokra bízta. 1970. január 6-án adta ki a Katolikus Nevelés Kongregációja a „Ratio fundamentalis Institutionis Sacerdotalis” nevű dokumentumát, mely a papnevelés zsinati megújításának alapvető szempontjait határozta meg. Ebben leszögezték: a szeminárium mint intézmény kiállta az idők próbáját, tehát meg kell őrizni, de megújított formában. Kiindulásként a jelentkező fiatalok adottságait kell szem előtt tartani: erős igazságérzet és szókimondás, nagy nyitottság az új dolgokra, a technika eredményeire, szolidaritás és közösségi összetartozás egymás és a társadalom szegényei és elnyomottjai felé. Ugyanakkor erős kritika jellemzi őket a tekintéllyel, a hagyománnyal és a megszokott gyakorlattal szemben. Általában kevésbé kitartóak, idegenkednek a régi egyházi és civil formáktól, társulásoktól. A nevelőknek nagy hangsúlyt kell helyezni a papnövendékek személyi méltóságára, és a dialógus szellemében kell őket igazságban és szeretetben vezetni a szolgálat papi eszménye felé.¹⁷

A Magyar Katolikus Püspöki Kar a vatikáni direktíváknak megfelelően a zsinatot követően több alkalommal értekezletre hívta össze a szemináriumi vezetőket, hogy kidolgozzák a magyar reformtervezetet. A fő célkitűzés az volt, hogy a magyarországi összes szemináriumban azonos fegyelmi keretek között történjen a papnevelés, és a főiskolákon egységes tanulmányi rend valósuljon meg. Az előjárók és a tanárok, miután áttanulmányozták és megvitatták az „Optatam totius” dekrétumot és a „Ratio fundamentalis” végrehajtási utasítást, úgy döntöttek, hogy Magyarországon egy dinamikus középutat megvalósító rendet vezetnek be, mely igyekszik elkerülni a túlzásokat: nem akar szakítani teljesen a hagyománnyal, de a haladás irányába komoly lépéseket kíván tenni a fokozatosság elvének betartásával. A püspöki kar a kidolgozott statútumot benyújtotta Rómába, ahonnan 1972 májusában elismerő jóváhagyással kapta vissza a tervezetet. A Magyar Katolikus Püspöki Kar 1972 júniusában megtartott konferenciáján elrendelte, hogy az 1972/1973-as tanévben el kell kezdeni a zsinati reformok végrehajtását a papnevelő intézetekben.¹⁸

17 GAÁL ENDRE, „Optatam totius. Határozat a papképzésről”, in KRÁNITZ MIHÁLY (szerk.) *A II. Vatikáni Zsinat dokumentumai negyven év távlatából 1962–2002. A zsinati dokumentumok áttekintése és megvalósulása*, Budapest 2002, 225–228.

18 CSERHÁTI JÓZSEF PÉCSI PÜSPÖK, „A papnevelés reformjáról hazánkban”, in *Vigilia* 10 (1972) 649. A papképzés reformjának három szakaszáról és a Püspöki Kar javaslatairól részletesebben KONCZ LAJOS, „A papnevelés és a papképzés”, in TURÁNYI, *Magyar Katolikus Almanach*, 132–137.

A teológiai főiskolákon a tanárok igyekeztek lehetőség szerint reflektálni, vagy tantárgyaikba beépíteni a zsinat szellemiségéből.

Nyíregyházán elsősorban a Rómából frissen hazatért dr. Király Ernő volt, aki megpróbálta a zsinati elveket érvényesíteni. „A II. Vatikáni Zsinat igényei a morálissal szemben” című jegyzetében krisztusközpontú és perszonalista antropológiát fogalmazott meg elsősorban az „Optatum totius” dekrétum és a „Gaudium et Spes” konstitúció alapján.¹⁹ Saját bevallása szerint a Rómából hozott, új megközelítéssel nem aratott osztatlan sikert Dudás püspöknél.²⁰ Nyilván az óráin (pedagógia, szociológia, szentségi erkölcsstan) is hangot adott az új szempontoknak. Úgy látszik, ezzel akarva-akaratlanul is hozzájárult a későbbi fejleményekhez. Ezt erősíti meg az a tény, hogy saját elmondása szerint 1971 karácsonyán került Tiszaeszlárra paróchusnak,²¹ amit az 1972. I. számú körlevél erősített meg, közölve, hogy a főpásztor felmentette püspöki titkári feladatköréből, kinevezte teológiai tanárrá és paróchussá.²² A kispapok krónikája szerint 1972. január 4-én, kedden történt a költözés, néhányan segítettek a csomagolásban és a gépkocsi megpakolásában.²³

Kisfalusi János atya (1920–2007) visszaemlékezése szerint akaratán kívül ő is belekeveredett mint „felbujtó” az eseményekbe.

„Nemsokára jött a kispapok durcáskodása, és az előjárók közül valaki azt is az én nyakamba varrta. Egyik előjáró meg is írta nekem, hogy »illetéktelenül beleavatkoztál a szeminárium életébe«... Nem tudtam kimenteni magam, hogy nem is tudtam az egészlől...”

Kisfalusi atya szerint Dudás püspök úr elhitte, hogy ő lázította fel a kispapokat. Hiába volt ártatlan, és nem is tudott az egészlől, csak akkor hallott róla, amikor a kispapjai hazajöttek, és elmesélték a történeteket.²⁴

19 SOLTÉSZ JÁNOS, „Erkölcsteológiai képzésünk a XX. század folyamatában”, in JANKA, *Örökség és küldetés*, 182.

20 „Hazatérésem után püspök atya megkérdezte, mit tanultam Rómában. A beszélgetés valamikor 1971 nyarán egy délután zajlott le a szemináriumunk első emeletén... Nos, a válaszom lényege az volt, hogy a katolikus erkölcsteológia most már nem a gyónásra készít fel, hanem a keresztény életalakítást segíti, és hangsúlyozottan a Szentírásra épít. Válaszom nem nyugtatta meg püspök atyát. Már akkor jelezte, el fog helyezni”. KIRÁLY ERNŐ DR., „Papi életem”, in *Athanasiana* 12 (2001) 199.

21 *Uo.*

22 Hajdúdorog Egyházmegyei Körlevelek 1972. I. 97/972. szám, 1972. január 12.

23 Főduktori Napló, 1972. január 4.

24 KISFALUSI JÁNOS, „Emlékezés Dr. Dudás Miklós megyéspüspök úrra, Dr. Liki Imre rektor úrra és tanárimra”, in IVANCSÓ, „Egy szájjal és egy szívvel”, 37–38.

5. 1971. december 23.

Már ősszel a lelkigyakorlat alatt felvetődött, hogy a szeminárium fegyelmi rendjével kapcsolatos észrevételeiket és panaszait a kispapok a püspöknek előadják. Akkor azonban a főpásztor betegsége miatt a találkozás elmaradt. Erről Keresztes Szilárd és Pirigyi István tanárok kerülő úton tudomást szereztek.²⁵

5.1. Éhségstrájk és levélírás

Mivel a helyzet nem javult, sőt súlyosbodott elsősorban Körte Ferenc helynök, prefektus személyének köszönhetően, a kispapok elhatározták, hogy a közös étkezéseken nem fognak magukhoz táplálékot venni. A közvetlen ok az volt, hogy a prefektus élelmet talált az egyik szekrényben, és azt mérgében a szemébe dobta.²⁶ Először 1971. december 22-én szerda este fordult elő, amikor „nem vacsorázott a társaság néhány kivétellel” – a főduktori napló bejegyzése szerint.²⁷ Ez másnap folytatódott, és második lépésként a karácsony előtti takarítás idején a kispapok egy levelet szerkesztettek meg, melyet mindenkivel alá akartak íratni. Néhányan tartózkodtak az aláírástól, így végül is nevek nélkül készült el a végleges verzió.

A levelet több visszaemlékező szerint is elsősorban Pletenyik István papnövendék fogalmazta meg.²⁸ Pletenyik Budapesten, a Hittudományi Akadémián végezte tanulmányait, s ott ötödévesként az 1970/1971 tanév végén licencia vizsgát tett, dolgozatának címe „Szolovjov. Istenemberség – Szofiológia” volt.²⁹ A központi szemináriumtól ötödév végén eltanácsolták, de az ellen nem emeltek kifogást, ha tanulmányait a Hittudományi Akadémián folytassa. Dr. Dudás Miklós megyéspüspök úgy döntött, ad még egy esélyt Pletenyik Istvánnak, hogy hivatását tisztázhassa, ezért a következő tanévre Nyíregyházára rendelte a szemináriumba. Pletenyik István magánéleti és egészségi okokra hivatkozva nem vonult be szeptemberben a szemináriumba, hanem csak december elsején. Itt a tanári kar azt javasolta a főpásztornak, hogy megmaradt pesti vizsgáit ott tegye le, készítse

25 „Kárpáti Lajos” fedőnevű titkos megbízott jelentése 1972. február 11-én. ÁBTLL 3.1.2. M-39514. 144-144b.

26 Mosolygó Tamás atya visszaemlékezése, 2019. december 12.

27 Főduktori Napló, 1971. december 22.

28 Miló Miklós atya és Bodolóczki Emil atya visszaemlékezése.

29 SOMORJAI ÁDÁM, *A Pázmány Péter Katolikus Egyetem Hittudományi Karának disszertációi (1863–1993)*, (Studia Theologica Budapestinensia 9.), Budapest 1993, 121.

el laurea dolgozatát, Nyíregyházán pedig azokat a tárgyakat teljesítse, melyek sajátosan a görögkatolikus kispapoknak vannak előírva. Két hét után úgy tűnt, beilleszkedett a közösségbe.³⁰ Ám Pletenyik István – érzékelve a kispapok elégedetlenségét és a feszültségeket, valamint maga is osztozva azokban – vállalkozott arra, hogy a közösség életérzését, hangulatát levél formájában fogalmazza meg.³¹ A kézzel írt fogalmazványt Miló Miklós másodéves papnövendék gépelte le. A levél elkészülte után dr. Pirigy István teológiai tanárt kérték meg, adja át a főpásztornak. Pirigy Keresztes Szilárd kanonok paróchussal áttanulmányozta a levelet, és úgy döntöttek, hogy nem adják át a püspöknek az egészségi állapota miatt. Erről tájékoztatta a kispapokat is. Ezt követően Bodolóczki Emil, aki sofőrje is volt a püspöknek, bement a püspöki lakosztályba segíteni, s közben megkérdezte, hogy átadhatja-e a levelet. Dudás püspök igenlő válaszát követően átadta neki a levelet, amit az megilletődve vett át, és annyit mondott, hogy ő azt gondolta, hogy a kispapok jól érzik magukat a szemináriumban és meg vannak elégedve.³²

5.2. A levél

A levél bevezetőjében lelkiismereti kötelességüknek érzik, hogy őszintén feltárják mindazt, ami a szívüket nyomja. Nem az ellenállás szándéka vezeti őket, hanem a VI. Pál pápa által hangsúlyozott személyi méltóság, emberi önérzet és felelősségteljes engedelmesség elve. Bár tisztában vannak a megyéspüspök egészségi állapotával, de apellálnak a zsinatra, mely a püspököt kéri, hogy a növendékek igazi atyja legyen Krisztusban szeretetteljes gondoskodásával (OT 5). Hiszik, hogy a püspök igazi atyaként segítő kezét és megértő támogatást nyújt kéréseikhez.

A zsinat figyelmeztetése ellenére vannak, akik összetévesztik a szeretet hatalmát a hatalom szeretetével, akik a személyi méltóságot mindig csak megalázzák, és nem emelik fel újra. Sajnos, a közösséget is ilyen emberek irányítják, súlyos válságot teremtve azzal, hogy kétszínűségre nevelnek, mondván, hogy fogadják el a mostani értelmetlen és fonák dolgokat, ha kikerülnek, úgyis azt csinálhatnak, amit akarnak. Szintén az „Optatam Totius” 5. pontjára hivatkoznak, melyben a zsinat felhívja az előjárók és a

30 Dr. Bacsóka Béla rektor levele Dudás püspökhöz 14/1971–1972. szám, 1971. december 16.

31 ÁBTL 3.1.2. M-37525 1972. 02. 16. „Matróz Iván” fedőnevű informátor jelentése, 27–29. Az informátor 1969. 08. 27-től 1978. 06. 16-ig adott információkat összesen 90 oldalas dossziében..

32 Bodolóczki Emil atya szóbeli közlése.

tanárok figyelmét, hogy „gondolkodás- és cselekvésmódjuktól függ a növendékek képzésének eredménye”. A rektor vezetésével pedig egymással és a növendékekkel olyan igazi közösséget alakítsanak ki, „hogy az olyan családdá váljon, amilyenre az Úr gondolt imájában: hogy egy legyenek (Jn 17,11), és amely növeli a rájuk bízottakban hivatásuk örömét”.

A szemináriumból hiányzik az együttműködés, a családiasság és a hivatás feletti öröm. Úgy érzik, itt a teológus van a tanárért. A lelkiismereti szabadságot, az egyéni véleményt elnyomják. Ezért nincs kedvük tanulni, szellemi és lelki tespedtség, pesszimizmus lett úrrá rajtuk.

Mindezt fokozza az elmaradott és nevetséges fegyelmi rend, amit titokban még az előjárók is elismernek, de a szükséges változtatásokat elodázzák. De eljön az idő, amikor már hangzatos szólamokkal, be nem tartott ígéretésekkel elveszítik a kispapok bizalmát olyannyira, hogy meggondolják, maradjanak-e még tovább a szemináriumban.

Ez azért is sajnálatos, mert a zsinat szerint „a fegyelmi előírásokat a növendékek korához, és oly módon kell alkalmazni, hogy miközben fokozatosan elsajátítják az önfegyelmet, megtanulnak a szabadságukkal okosan élni, saját kezdeményezésből és szorgalmasan dolgozni, és társaikkal meg a világiakkal együttműködni” (OT 11).

Úgy látják, hogy itt a növendékeket gyerekként, infantilis módon kezelik, a szabályok kényszerű betartatása nem ad lehetőséget a szabad, okos, megfontolt önfegyelem kialakítására, hiszen ehhez szabadság kellene, ami nincs.

A közelmúltban tett egyértelmű lépések ígéretést és fenyegetéseket váltottak ki az előjárókból, akik a belső forrongásokat eltitkolták a püspök elől. Ezért, ha nem nyer orvoslást az ügyük, akkor többen el fogják hagyni a közösséget. Ha pedig megtorlásként, rendteremtésként néhány bűnbakot távolítanak el, akkor ilyen körülmények között nem sokan vállalnák az itt maradást.

Mindezt őszinte, gyermeki nyíltsággal mondják el Dudás püspöknek, és kéri az említett dolgok lelkiismeretes átgondolását.³³

Dr. Dudás Miklós megyéspüspök még aznap válaszlevelet fogalmazott meg. Dr. Mosolygó Marcell spirituális december 23-án, csütörtökön a délelőtti vizsgákat követő délutáni séta és fürdés után este fél hatra hívta össze a kispapokat a nagy tanulóba, és felolvasta a püspöki levelet a közösségnek.³⁴

³³ GKPL 262/1972. szám

³⁴ Főduktori Napló 1971. december 23.

Dudás püspök válaszában hangot adott szomorúságának, hogy a kispapok éppen karácsony előtt fogalmazták meg aláírás nélkül sérelmeiket, és ezzel egyidejűleg papnövendékekhez nem méltó módon viselkedtek. (Ezen valószínűleg az éhségstrájkot értette). Majd így folytatta:

„én igyekezni fogok kéréseiteket teljesítve felülvizsgálni a szeminárium fegyelmi rendjét, és a második félévben életbe is akarom léptetni azt. Le kell azonban szögezmem, hogy ezt nem fenyegetések, vagy egyéb ok miatt teszem, hanem felelősségem tudatában fejezem be azt, ami már régebben elindult. A fenyegetőző kitételekre alig lehet mentséget találni”.³⁵

Ebben a helyzetben, ilyen körülmények között nem kívánta a szentestét a kispapokkal együtt tölteni, ezért a karácsonyi szünetet azonnal elrendelte, és mindenki hazautazhatott.

6. A levél után

1972. január 3. hétfő este 18 óráig tartott a karácsonyi szünet. A kispapok Pletenyik István VI. éves kivételével mind megérkeztek. A vacsoránál megjelent dr. Keresztes Szilárd kanonok, paróchus, teológiai tanár, akit Dudás püspök Körte Ferenc helyett nevezett ki prefektusnak.³⁶ Az új prefektus a vacsorát követően néhány szóval buzdította a papnövendékeket az előttük álló dogmatika és filozófia vizsgára, valamint jó tanulásra a hátralevő többi vizsgára és az egész új szemeszterre.³⁷

A következő napon a főpásztor levélben fordult az újonnan kinevezett prefektus felé. Felkérte, hogy „a közelmúlt példátlanul sajnálatos tapasztalata után” megfelelő formában tájékozódjék a növendékek igényei és kívánásai felől, hogy egy új házi szabályt lehessen összeállítani, mely alkalmas a megfelelő nevelésre, és előkészíti a növendékeket a papi hivatásuk méltó teljesítésére. Hiszen ez nem egyszerű főiskola, hanem papnevelő főiskola, s akit nem „az Örök Főpap isteni hívó szava” hívott ide, annak nincs itt semmi keresnivalója. Felkéri tehát a tanulmányi felügyelőt, hogy „a szemináriumi növendékek felnőtt ifjakhoz illő, komoly elgondolásait” megtudakolva, figyelembe véve más szemináriumok szabályzatát, a tanári karral megtárgyalva sürgősen nyújtson be egy tervezetet jóváhagyásra. „Ráter-

³⁵ GKPL 262/1972. szám

³⁶ Hajdúdorog Egyházmegyei Körlevelek 1972. I. 98/972. szám, 1972. január 12.

³⁷ Főduktori Napló 1972. január 3.

mettségében és szíves készségében bízva” kérte a Szentlélek áldását erre a fontos munkára, megköszönve dr. Keresztes Szilárd áldozatvállalását a helyzet megoldására.³⁸

6.1. A bocsánatkérő levél

A kispapok a vízkereshti ünnepkört és az első januári rekollektiót követően, levizsgázva filozófiából és dogmatikából, bocsánatkérő levelet fogalmaztak meg, amit január 12-én, szerdán este 17 óra 20 perckor a főduktor vitt be a püspök úrhoz.

A levél bevezetőjében már kijelentették, hogy „legjobb vágyunk papokká válni, és ez a jóra törekvő szándék elevenen él mibennünk”. Bocsánatot kérnek, hogy a közelmúltban tiszteletet sértő módon közeledtek kérésükkel a főpásztorhoz,

„sajnáljuk, hogy eltávozásunkat helyeztük kilátásba, és kérésünkkel egy időben nem mentünk értekezni.

Őszintén vágyunk arra, hogy a jövőben soha ne verjen le minket annyira a szomorúság, hogy a múltkoriakhoz hasonló válságba kerüljön közösségünk. Törekedni fogunk erre, és imáinkban kérjük Istent, hogy a békeség és a testvéri egyetértés szelleme soha ne fogyatkozzon meg közöttünk. Bizalommal és reménységgel hagyatkozunk Főtisztelendő Püspök Úr jóakarató intézkedéseire, és amiben eddig is bízunk, segítségét kérjük a jövőben is, hogy mindannyian szent, modern, görög katolikus papok lehessünk”.³⁹

A szemináriumban tartózkodó összes kispap aláírta a levelet.⁴⁰ Dr. Dudás Miklós megyéspüspök a következőt írta a levélre: „Én szívből megbocsátok, és amíg az egyházmegye élén vagyok, szeretnék szabadulni az egész dolog befolyása alól”.⁴¹

Ezt követően a hittudományi főiskola törzskönyvébe a rektor által írt bejegyzés szerint Lónárt István negyedéves papnövendék 1972. január 15-én önként távozott a szemináriumból. A főduktori napló ennek némileg ellene mond, ugyanis január 24-én hétfőn megemlíti, hogy „Lónárt István

38 69/1972. szám alatt kelt levél 1972. január 4.

39 „Szent, modern, magyar, görög katolikusok akarunk lenni” – ez volt dr. Mosolygó Marcell spirituális papképzési mottója. MOSOLYGÓ MARCELL, „Adalékok a szeminárium életéből 1965 és 1974 között”, in IVANCSÓ, *„Egy százjal és egy szívvel”*, 9–13.

40 GKPL 262/1972. 1972. január 12.

41 Uo.

bejött vizsgázni, végleg hazament, csomagjait későbbi időpontban elszállította”.⁴²

1972. január 18-án Körte Ferenc helynök levét írt a budapesti vizsgái miatt január 13-án visszaérkezett Pletenyik István papnövendéknek, melyben sajnálattal közölte, hogy a papnövendékek sorából törölte.⁴³

Pletenyik István még aznap levelet írt dr. Dudás Miklós megyéspüspöknek, melyben köszönetét fejezte ki a püspök segítségéért és a szemináriumban eltöltött időért. Kifejtette, hogy olyan időben kellett a közösségbe beilleszkednie, amikor a nagy feszültségből eredően, szükségszerűen következtek az elhamarkodott, át nem gondolt dolgok, melyek teológushoz nem méltó magatartáshoz vezettek. Úgy érezte nem tett többet, sem kevesebbet a többiekénél, ezért bocsánatot kért a püspöktől.⁴⁴

6.2. Az új ideiglenes házi szabály

A teljes tanári kar 1972. január 18-án tanári konferencia keretében beszélt meg a szükséges fegyelmi változtatásokat. Megállapították, hogy egy teljesen új szabályzat elkészítése hosszabb időt igényel, és szükséges hozzá más szemináriumok tapasztalatának összegzése is. Időszerű azonban a napirend néhány pontjának megváltoztatása, amik hozzájárulhatnak a szeminárium fegyelmének megszilárdításához és a növendékek alaposabb felkészüléséhez, és egyúttal lehetővé teszik, hogy a kialakult tapasztalatok fegyelembé vételével készíthessék el a végleges szabályzatot.

A tanári kar tagjai áttanulmányozták és megvitatták a Keresztes Szilárd tanulmányi felügyelő által kidolgozott, a napirendre, valamint a sétára, a rádió- és televízió használatára, a színház- és mozi látogatásra vonatkozó módosításokat, és egyhangúlag elfogadták azokat. Azon véleményüknek is hangot adtak, hogy a javaslatok elősegítik a papi életre való jobb felkészülést és a szemináriumi élet kívánt modernizálását. az ülésről készített jegyzőkönyv így fogalmaz:

„A javaslatok nemcsak a növendékek kívánságait veszik figyelembe, hanem ügyelnek arra, hogy a növendékeknek adott szabadság mellett megnövekedjék a tanulásra fordított idő, és jobban biztosítva legyen a lelki élet közösségi gyakorlatainak a kerete”.⁴⁵

42 Főduktori Napló, 1972. január 24.

43 GKPL 141/1972. 1972. január 18.

44 GKPL 245/1972.

45 Görög Katolikus Hittudományi Főiskola 20/1971-72. szám

A napirend szerint az ébresztő 5 óra 45 perckor volt, illetve ha valami miatt előző este nem volt punkta, akkor 5 óra 30-kor, vasár- és ünnepnap 6 órakor. Fél óra állt rendelkezésre készülődésre, általában 6 óra 15 perckor kezdődött a kápolnai program, elmélkedés, 6 óra 50-kor kezdődött a liturgia. 7 óra 50 perckor volt reggeli, a tanítás 8 óra 15-kor kezdődött. Az ebédre 12 óra 40-kor került sor, utána adoráció, majd séta következett. Ez hétfőn, kedden, szerdán és pénteken fél háromig tartott, csütörtökön pedig öt óráig. Szombaton és vasárnap, valamint ünnepnap nem volt kimenő. A növendékeknek párosával vagy többen kellett sétálni, de megszűnt a kötött sétaútvonal (Dózsa György út a temető felé, ill. a Sóstói út), valamint önállóan vásárolhattak (megszűnt a bevásárló feladatköre), és feladhatták a postán leveleiket. Az állami és egyházi hatóságoknak írt, és a külföldre szóló leveleket be kellett mutatni a prefektusnak. Hosszabb séták alkalmával a kispapok fogyaszthattak üdítőitalokat, a szeszes italok rendszeres vagy mértéktelen fogyasztása a papi életre való alkalmatlanságot jelentette.

Havonta egy csütörtökön a növendékek lehetőséget kaphattak arra, hogy hosszabb kirándulást tegyenek, illetve a negyed és ötödévesek egész napra elutazhassanak.

A főiskolai órákon való részvétel alóli mentességhez, szükséges orvosi vizsgálatokon való részvételhez, a város területének elhagyásához minden esetben a prefektus tudomása és engedélye kellett.

Délután a tanulási idő 14 óra 30-tól 16 óra 15-ig, illetve 16 óra 30-tól 18 óráig tartott. Ezt követően a 18 óra 45-kor kezdődő vacsoraig a spirituális által meghatározott lelki program volt: szentírásolvasás, zsolozsma, esetleg konferencia vagy illemóra. A fél órás vacsoraidőt követően 19 óra 15-től 20 óráig szabad program, 20 órától csendes foglalkozás, 21 órától punkta, azaz a spirituális által adott elmélkedési pontok másnap reggelre, 21 óra 30-kor lefekvés, 22 órakor villanyoltás volt meghatározva.

Pénteken 18 órától gyónási lehetőség volt biztosítva, szombaton, vasárnap és ünnepnapokon 18 órától vecsernyén vettek részt a kispapok a templomban. Természetesen vasár- és ünnepnapokon délelőtt szintén a templomi programokba kapcsolódtak be: 7 óra 30-kor az utrenyén, a reggeli istentiszteleten vettek részt, amit 8 óra 30-kor követett a reggeli, valamint 10 órakor az ünnepélyes Szent Liturgiába kapcsolódtak be a növendékek asszisztenciával is, ami után 12 órakor került sor az ebédre, amit délután 3-ig szabad idő vagy pihenés, a vecsernyéig pedig csendes foglalkozás követett.

Televíziónézésre szombaton és vasárnap délután, a csendes foglalkozás alatt, valamint hétköznaponként a vacsora utáni szabad időben (19 óra 15-től 20 óráig, ami az esti mese és a TV híradó ideje volt) nyílt lehetőség. Az esti film vagy egyéb műsor megtekintésére vonatkozó igényeket előre kellett a prefektussal megbeszélni, illetve engedélyt kérni. A délutáni tanulási időben csak indokolt esetben szabadott engedélyt kérni TV nézésre.

Rádió-, lemezjátszó-, magnóhallgatásra az ebéd utáni és az esti szabadidőben nyílt lehetőség. A csendes foglalkozások alatt pedig a társalgóban úgy, hogy ne zavarja a többiekét.

Mozifilm nézésére a prefektussal való egyeztetést követően rektori engedéllyel kerülhetett sor akkor, ha megítélésük szerint a film elősegíti a papnövendékek képzését vagy növeli műveltségüket. Színház és hangverseny látogatásra jelentős darab esetén szintén rektori engedéllyel kerülhetett sor.

A tanári kar által felterjesztett, módosított házi szabályzatot január 19-én érkezett a püspöki hivatal. A mellékletekkel ellátott jegyzőkönyv hátoldalára Körte Ferenc helynök az alábbiakat írta: „a szabálmódosításokat a tanári kar véleménye alapján elfogadom, és – átmenetileg – az új szabály elkészüléséig életbe léptetem. Január 19. Körte Ferenc helynök”.⁴⁶

Január 19-én 18 óra 30-kor dr. Bacsóka Béla rektor, dr. Mosolygó Marcell spirituális és dr. Keresztes Szilárd prefektus összehívták a kispapokat a nagytanulóba, és kihirdették az új szabályzatot. A rektor mondott bevezető beszédet, majd a prefektus olvasta fel az új házirendet, és eligazítást adott az egyes szabályok értelmezéséről. Ezzel életbe is lépett az új házi szabály, és a nap hátralevő részét már ennek megfelelően töltötték el.⁴⁷ Ezt követően a kedélyek lecsillapodtak, a szeminárium kezdett visszarázódni a rendes kerékvágásba.

7. Dr. Dudás Miklós lemondási szándéka és ennek következményei

Ám ezzel nem értek véget az izgalmak, mert január 25-én, kedden este vacsora után Karosi Ferenc kanonok, dr. Bacsóka Béla rektor és dr. Mosolygó Marcell spirituális bejelentették a kispapságnak, hogy a püspök atya egészségének meggyengülésére való tekintettel felmentését kérte a

⁴⁶ GKPL 153/1972

⁴⁷ Főduktori Napló, 1972. január 19.

szentszéktől. Kérték a kispapokat, hogy imádkozzanak a püspök atyáért.⁴⁸ Janik Imre ügynöki jelentése szerint a püspököt

„a kispapok levele, lázadó magatartása nagyon váratlanul érte, hiszen ő ilyesmire nem volt szokva. Ezt tovább érlelte egy-két tanár kétes magatartása, sőt Király Ernő és Pirigyi nyílt kiállása a kispapok mellett. Fokozta az egész ügyet Takács Miklós nyírvasvári lelkész magatartása, aki egyenesen gratulált a növendékeknek bátor magatartásukért. Ez a nem várt hozzáállása a kinti papoknak is annyira felborította a püspök biztonságát és lelki egyensúlyát, hogy nem volt más kiút, mint beadni a lemondását”.⁴⁹

Ennek következményeként 1972. március 10-én, pénteken vendégek érkeztek Rómából: Mons. Giovanni Cheli és Kada Lajos diplomaták. A vendégek vasárnap késő délutánig tartózkodtak Nyíregyházán. Küldetésük célja egyértelmű volt: Dudás püspök lemondása háttérének megvizsgálása és az egyházmegye helyzetének alaposabb megismerése.⁵⁰

Vasárnap délután fél négy előtt pár perccel a vendégek a kispapokkal is találkoztak. A találkozás azért volt maradandó, mert a papnövendékeket lenyűgözte a vendégek „nagyon közvetlen hangvétellő, tényleg szeretetet sugárzó szavai és személyisége”. Keresztes Szilárd prefektus fényképfelvételt is készített a jelenlevőkről: Mons. Giovanni Cheli és Kada Lajos, Bacsóka Béla, Körte Ferenc és Mosolygó Marcell atyáról és a kispapokról. Ezután a vendégeket lekísérték az Opel Admiral típusú autóhoz, és elköszöntek.⁵¹

Dudás püspök júniusi körlevelében a papság számára így foglalta össze a történeteket:

„Amikor Isten gondviselése újabb betegségemmel meglátogatott, és az egyházmegye életében is szokatlan, alig érthető zavarok jelentkeztek, úgy éreztem, hogy a kibontakozás érdekében legjobb lesz, ha mostani megbízásomat felajánlom Szentséges Atyánknak. Ez meg is történt. Öszentsége

48 Főduktori Napló, 1972. január 25.

49 Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára /ÁBTTL/ 3.1.2. M-36480/1. 1972. január 31. 182. A püspök három levelet írt: egyet VI. Pál pápának, egyet Villot bíboros államtitkárnak, egyet Fürstenberg bíborosnak, a Keleti Kongregáció prefektusának

50 Egerből jövet találkoztak Miskolcon Vattamány Bertalan parókussal és káplánjával dr. Koncsik Endrével, szombaton dr. Cselényi István, dr. Mosolygó Marcell, dr. Bacsóka Béla, dr. Pirigyi István, dr. Seszták Miklós, dr. Hollós János tanárokkal, Karosi Ferenc kanonokkal, dr. Békés Géza, Zengő Mihály, Vattamány Albert, Tamás János, Seszták László paróchosokkal, kimentek Dudás Bertalanhoz, Legeza Lászlóhoz és Ádám Péter paróchosokhoz. ÁBTTL. 3.1.2. M-36480/1. 1972. március 21. 190-191.

51 Főduktori Napló, 1972. március 10, március 12.

külön küldöttével üzent, hogy nem ment fel, és az általa adandó segítővel tovább kormányozzam az egyházmegyét”.⁵²

Ezek a mondatok utalnak arra, hogy a betegség mellett a kispapok elkeseredett lépése, „a szokatlan, alig érthető zavarok” nagy és mély hatással voltak Dudás püspökre, amik a felajánlott lemondáshoz is vezettek.

Mint ismeretes a Szentszék nem nevezett ki segédpüspököt mellé, sőt elismerése jeleként a súlyos beteg főpásztort a Keleti Kódexrevíziós Bizottság tagjává nevezte ki. Dr. Dudás Miklós, a Hajdúdorogi Egyházmegye második megyéspüspöke, 1972. július 15-én, 69 éves korában szívroham következtében hunyt el.⁵³

8. Összegzés

Az 1971/1972-es tanév válságos volt a Görögkatolikus Papnevelő Intézet életében. A szeminárium fegyelmi rendje a 21 évvel ezelőtti megnyitás idejét tükrözte, tudomást sem véve a II. Vatikáni Zsinat dokumentumairól, sem a többi magyar szeminárium rendjéről, sem a már országosan kidolgozott és Rómába benyújtott reformtervezetről.

Dr. Dudás Miklós megyéspüspök súlyos beteg volt, hosszú időt töltött orvosi kezelésekkal kórházban is. Távollétében általános helynöke s a papnevelő prefektusa Körte Ferenc atya kezében összpontosult a fegyelmi irányítás, aki drákói szigorral lépett fel, gyerekként kezelte a növendékeket, s izolálta őket a főpásztortól.

1971. december 22–23-án a papnövendékek elkeseredett lépésre szánták el magukat: előbb megtagadták az étkezést, majd levelet adtak át a püspöknek, melyben a helyzetet tarthatatlannak festették le, s eltávozásukat is kilátásba helyezték.

A püspök megrendült, a növendékeket még aznap hazaküldte, a karácsonyi szünet után pedig új prefektust nevezett ki, és új házirendet hirdetett ki.

A papnövendékek bocsánatot kértek, de spontán akciójuk is hozzájárult, hogy a püspök benyújtotta lemondását, amit Róma nem fogadott el.

Nem rendbontás, nem palotaforradalom, hanem egy elkeseredett tiltakozás volt ez az akció, ami mégis hatással lett az egyházmegye történetére.

52 Hajdúdorog egyházmegyei Körlevelek 1972. IV. 1332/1972. szám, 1972. június 21.

53 PIRIGYI ISTVÁN, *Görög katolikus papi sorsok*, Debrecen 1999, 115.

De, hogy nem volt benne egyházellenes vagy püspökellenes rossz szándék, az kitűnik a levél gépelőjének visszaemlékezéséből is:

„Lassan harminc év távlatából visszatekintve úgy látom, nem volt egészen helyes az akkori cselekedetünk. De azért különösen hálás vagyok a jó Istennek, hogy akik akkor a szemináriumban voltunk, két-három fő kivételével mindnyájan papok vagyunk és végezzük az Úr szőlőskertjében a munkát, amivel főpásztorunk megbízott”.⁵⁴

54 MILÓ, „Visszaemlékezés”, in IVANCSÓ, *„Egy szájjal és egy szívvel”*, 153–154.